

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Το κωμικό και το γέλιο»

Συγγραφή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

Εφαρμογή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Το κωμικό και το γέλιο

Εφαρμογή σεναρίου

Πολυξένη Μπίλλα

Δημιουργία σεναρίου

Πολυξένη Μπίλλα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Αγίων Αναργύρων

Χρονολογία

Από 05-05-2014 έως 12-05-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Έκφραση-Έκθεση», τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ενότητα «Περιγραφή και Αφήγηση»
– «Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση. Το κωμικό και η σημασία του γέλιου», σ. 264-271.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την εφαρμογή του σεναρίου χρειάστηκε να εξασφαλιστούν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Εργαστήριο Πληροφορικής με σταθμούς εργασίας και σύνδεσή τους στο διαδίκτυο. Το σενάριο υλοποιήθηκε σε τμήμα 27 μαθητών, χωρισμένων σε έξι ομάδες. Με δεδομένο ότι υπήρχαν δώδεκα υπολογιστές, κάθε ομάδα αξιοποίησε από δύο και εργάστηκε σε υποομάδες με εσωτερική κατανομή των εργασιών.
- Υπολογιστής με σύνδεση στο δίκτυο, ηχεία εξωτερικά, βιντεοπροβολέας και οθόνη προβολής για την παρουσίαση της τηλεοπτικής διαφήμισης, αλλά και των εργασιών που παρέδωσαν οι μαθητές σε ηλεκτρονική μορφή κατά τη φάση της εργασίας σε επίπεδο ολομέλειας.
- Εξοικείωση τόσο δική μου ως εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών με την ομαδοκεντρική διδασκαλία.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Πολυξένη Μπίλλα, Το κωμικό και το γέλιο, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εφαρμογή του σεναρίου πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, σύμφωνα με τον σχεδιασμό του (Μπίλλα 2014: 4-5). Κατά την πρώτη διδακτική ώρα, ως αφόρμηση

παρουσίασα στους μαθητές μια τηλεοπτική διαφήμιση, με στόχο να δημιουργήσω ένα εύθυμο κλίμα και να τους εισαγάγω στο θέμα του σεναρίου. Στη συνέχεια, οι μαθητές, σε ομάδες, ανέλαβαν με βάση διαφορετικά φύλλα εργασίας να προσδιορίσουν τους τρόπους με τους οποίους διαφορετικά κειμενικά είδη (σατιρικό σκίτσο, σάτιρα, παρωδία, χρονογράφημα, ευθυμογράφημα, σατιρική ποίηση) αποκτούν έναν κωμικό χαρακτήρα που αποτελεί το όχημα της σάτιρας και της κριτικής της πολιτικοκοινωνικής πραγματικότητας.

Τη δεύτερη ώρα της πρώτης φάσης, οι ομάδες αντάλλαξαν μεταξύ τους τα φύλλα εργασίας. Στόχος της δραστηριότητας αυτής ήταν να συγκρίνουν τα στοιχεία που κατέγραψαν, να εμπλουτίσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις τεχνικές πρόκλησης του κωμικού και να επισημάνουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των κειμενικών ειδών που υπηρετούν τη σάτιρα της κοινωνικής πραγματικότητας.

Κατά την πρώτη ώρα της δεύτερης φάσης, οι μαθητές επέλεξαν τον τρόπο και το θέμα της εργασίας τους. Τους διευκρίνισα ότι μπορούσαν να εργαστούν ατομικά ή ομαδικά, να συνθέσουν την εργασία τους με τη βοήθεια υπολογιστή ή όχι (π.χ. να δημιουργήσουν σατιρικό σκίτσο με λογισμικό δημιουργίας comics ή χειρόγραφα). Αποστολή τους ήταν να επιλέξουν μέσω του διαδικτύου μια είδηση από τον ημερήσιο τύπο και να δημιουργήσουν ένα σατιρικό ποίημα, ένα ευθυμογράφημα, ένα σατιρικό σκίτσο ή μια παρωδία. Η παρουσίαση των εργασιών έγινε τη δεύτερη ώρα της φάσης αυτής.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 6-7), στη σχολική καθημερινότητα, η προσέγγιση θεμάτων που εμπíπτουν σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα γίνεται κυρίως μέσα από κείμενα που έχουν ύφος επίσημο, τυπικό ή και επιστημονικό. Τα κείμενα αυτά κινητοποιούν τη λογική, καλλιεργούν την κριτική

ικανότητα, ευαισθητοποιούν και προβληματίζουν. Στο πλαίσιο αυτό οι λόγοι που αρθρώνονται τόσο από τον εκπαιδευτικό όσο και από τους μαθητές, χαρακτηρίζονται από τη χρήση επιχειρημάτων που ενισχύουν την πειθώ μέσα σε ένα λογικοκρατικό πλαίσιο.

Από την άλλη πλευρά, το χιούμορ αποτελεί διαχρονικά ένα ισχυρό μέσο πειθούς. Και αυτό γιατί δημιουργεί τις συναισθηματικές εκείνες προϋποθέσεις που επιτρέπουν την πρόσληψη των μηνυμάτων ενός κειμένου με έναν τρόπο διανοητικά προκλητικότερο. Υπαγορεύει την ανάπτυξη μηχανισμών αποκωδικοποίησης μιας λανθάνουσας γλώσσας και προσφέρει την ικανοποίηση της ανακάλυψης σχέσεων μεταξύ του κειμενικού περιεχομένου και της κοινωνικής πραγματικότητας, οι οποίες συνιστούν μια πρόκληση στην ιστορικότητα του δέκτη.

Με δεδομένο ότι και οι μαθητές του σχολείου βρίσκονται σε μια ηλικία που την προσδιορίζει μια έντονη παιγνιώδης διάθεση, η επαφή τους με κειμενικά είδη που αξιοποιούν τεχνικές πρόκλησης του γέλιου μπορεί να αναπτύξει δεξιότητες κριτικού γραμματισμού με τρόπο αποτελεσματικότερο. Οι τεχνικές αυτές επιτρέπουν όχι μόνο τη συναισθηματική αποφόρτιση, στοιχείο σημαντικό σε μια βαθμίδα εντατικοποίησης των σπουδών, όπως το Λύκειο, αλλά και την ανάπτυξη γόνιμου προβληματισμού για τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Επιπλέον, η αξιοποίηση της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας μπορεί να καλλιεργήσει τη συνεργατικότητα, να περιορίσει τον ανταγωνισμό τον οποίο ενισχύει το εξετασιοκεντρικό σύστημα στην εκπαιδευτική αυτή βαθμίδα και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη εποικοδομητικού παιδαγωγικού διαλόγου.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Κατά την υλοποίηση του σεναρίου, ως στόχοι τέθηκαν οι προσδιοριζόμενοι στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 7-8). Πιο συγκεκριμένα:

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- Να προβληματιστούν για φαινόμενα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής.
- Να διαμορφώσουν στάσεις κριτικής αποτίμησης της πραγματικότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με κείμενα σατιρικού ύφους, όπως το σατιρικό σκίτσο, η παρωδία, η σάτιρα, το ευθυμογράφημα, η σατιρική ποίηση.
- Να έρθουν σε επαφή με κειμενικά είδη που αξιοποιούν στοιχεία κωμικά, όπως το χρονογράφημα και η διαφήμιση.
- Να επισημάνουν τους τρόπους με τους οποίους προκαλείται το γέλιο και επιτυγχάνεται η σάτιρα σε μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα.

Γραμματισμοί

Σε επίπεδο γραμματισμών και σε ό,τι αφορά τους μαθητές, η εφαρμογή εστίασε στους παρακάτω στόχους:

- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικού γραμματισμού μέσω της αποκωδικοποίησης εκφραστικών τρόπων που υπηρετούν τη σάτιρα της πραγματικότητας (κριτικός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην αξιοποίηση τεχνικών που υπηρετούν το χιουμοριστικό ύφος (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να επισημάνουν τα στοιχεία ιστορικότητας των κειμένων χιουμοριστικού περιεχομένου, των δημιουργών και των αναγνωστών τους (κοινωνικός γραμματισμός).
- Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες (κοινωνικός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου, τα λογισμικά δημιουργίας κόμικ/γελοιογραφιών (ψηφιακός γραμματισμός).

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές που υιοθετήθηκαν συνδύασαν την ατομική και ομαδική συμβολή στη μαθησιακή διαδικασία: εργασία σε ομάδες – διομαδική συνεργασία – ολομέλεια – ομαδική ή ατομική εργασία – ολομέλεια. Αρχικά, κάθε μαθητής κατέθεσε τις απόψεις του στο πλαίσιο της ομάδας του. Άκουσε και συζήτησε τις ιδέες των άλλων μελών και συνέβαλε στη διατύπωση των τελικών θέσεων της ομάδας του. Κατά αυτόν τον τρόπο, η ομάδα πλέον οικοδόμησε τη γνώση μέσα από μια διαδικασία που δε στηριζόταν στην αθροιστική αλλά στην κριτική και συνδυαστική προσέγγιση των επιμέρους «φωνών». Στη συνέχεια, κάθε ομάδα αλληλεπίδρασε με άλλη μέσω της ανταλλαγής των φύλλων εργασίας τους. Είχαν έτσι τη δυνατότητα να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στις επισημάνσεις τους για το θέμα, οι οποίες οφείλονταν όχι μόνο στο διαφορετικό υλικό που μελέτησαν αλλά και στο διαφορετικό νοητικό κεφάλαιο που έφεραν τα μέλη τους. Τέλος, σε επίπεδο ολομέλειας, οι ομάδες είχαν τη δυνατότητα να ανακοινώσουν τα συμπεράσματα της εργασίας τους, αλλά και να εμπλουτίσουν την οπτική τους μέσω των απόψεων των άλλων ομάδων. Στόχος της διαδικασίας αυτής ήταν να συνειδητοποιήσουν τη δική τους συμβολή αλλά και την αναγκαιότητα της οπτικής των άλλων για τη σφαιρική προσέγγιση ενός θέματος. Σε όλες, λοιπόν, τις φάσεις επιδιώχθηκε να αναπτυχθεί αυτό που ο Mercer αποκαλεί «διερευνητική συνομιλία» (exploratory talk), ως διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας «οι συνομιλητές παρουσιάζουν και εξηγούν τις ιδέες τους, θέτουν υποθέσεις και προτάσεις, ώστε να καταλήξουν κατόπιν κριτικής αξιολόγησης, προς την παραγωγή νέας ομαδικής γνώσης που βασίζεται στη λογική τεκμηρίωση και μπορεί να τεθεί ανά πάσα στιγμή υπό κριτική διαπραγμάτευση» (Παυλίδου 2013: 18).

Ακολουθώντας το πλαίσιο εργασίας που όριζε η διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 9), κατά την εφαρμογή του σεναρίου αξιοποιήθηκε η ομαδοκεντρική διδασκαλία ως στρατηγική οργάνωσης της τάξης που στηρίζεται στις θεωρητικές αρχές του κινήματος της συνεργατικής μάθησης (cooperative learning movement).

Αντλώντας από την κοινωνικοπολιτιστική θεωρία της ανάπτυξης του Vygotsky, η ομαδοκεντρική θεμελιώνεται στη βάση της αντίληψης ότι «οι γνωστικές λειτουργίες του ατόμου αναπτύσσονται, όταν έχει τα εσωτερικά κίνητρα να εμπλακεί σε δραστηριότητες που του δίνουν τη δυνατότητα να κάνει επιλογές, να θέτει στόχους τους οποίους να υλοποιεί σε ένα πλαίσιο άμεσης κοινωνικο-γνωστικής επικοινωνίας» (Καλδή 2010: 72). Σε συσχετισμό και με τη θεωρία παρώθησης και κινήτρων, η ομαδοκεντρική διδασκαλία ως κατεξοχήν αλληλεπιδραστική διαδικασία μάθησης φέρει τους μαθητές σε επαφή με διαφορετικά επίπεδα σκέψης, γεγονός που διευκολύνει, κατά τον Piaget, τη γνωστική ανάπτυξη (Καλδή 2010: 72).

Επιπλέον, μέσω της συν-ανάγνωσης ή και συν-συγγραφής κειμένων επιδιώχθηκαν οι αναμενόμενες μεταβολές στο τρίγωνο *συγγραφέας – κείμενο – αναγνώστης*, το οποίο βρίσκεται στον πυρήνα των πρακτικών γραμματισμού. Οι μαθητές συμμετείχαν σε πρακτικές από κοινού ανάγνωσης, ανταλλαγής απόψεων για το κείμενο, σχολιασμού, αλλά και συνεργατικής γραφής που δεν αναδύονται στις περιπτώσεις της ατομικής συγγραφής ενός κειμένου (Παυλίδου 2013: 14). Η χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού (Κουτσογιάννης 2007) διευκόλυνε τις παραπάνω διαδικασίες, καθώς συμβάλλει στη συνειδητοποίηση της ρευστότητας του κειμένου ως αποτύπωσης μιας διαδικασίας συνεχούς (δια)πραγμάτευσης ιδεών και απόψεων μεταξύ των μαθητών.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία της διδακτικής πρότασης ήταν «η πολυδιάστατη σημασία του γέλιου σε ποικίλες εκφάνσεις της καθημερινότητας» (Μπίλλα 2014: 9). Επιδιώχθηκε, λοιπόν, να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με κειμενικά είδη σατιρικού/κωμικού ύφους, όπως η σατιρική ποίηση, το ευθυμογράφημα, η παρωδία, η σάτιρα και το σατιρικό σκίτσο. Κλήθηκαν, επίσης, να αποκωδικοποιήσουν τεχνικές πρόκλησης του γέλιου με στόχο

να κατανοήσουν τη λειτουργία τους και σε άλλα κειμενικά είδη, όπως το χρονογράφημα και η διαφήμιση, επεκτείνοντας τον προβληματισμό τους, ειδικά στην τελευταία περίπτωση, στη σημασία του γέλιου ως μέσου πειθούς.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το διδακτικό σενάριο που εφαρμόστηκε συνδέεται με την ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Λυκείου με τίτλο «Περιγραφή και Αφήγηση» και συγκεκριμένα με την υποενότητα «Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση. Το κωμικό και η σημασία του γέλιου». Εμπίπτει δε στην 3^η και 4^η θεματική ενότητα του Νέου Προγράμματος Σπουδών της Α΄ Λυκείου, δομημένες πάνω στους άξονες: «Το κείμενο: η δομή, τα χαρακτηριστικά του και η ποικιλότητά του» και «Γλώσσα, κοινωνία και επικοινωνία», αντίστοιχα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στην υλοποίηση του σεναρίου οι ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 10). Χρησιμοποιήθηκαν, δηλαδή, ως:

- ❖ πηγή άντλησης υλικού από τον εκπαιδευτικό, το οποίο κλήθηκαν οι μαθητές να επεξεργαστούν κριτικά για την πολύπλευρη προσέγγιση του υπό διερεύνηση θέματος,
- ❖ εποπτικό μέσο από τον εκπαιδευτικό για την παρουσίαση στην ολομέλεια ψηφιακών αφηγήσεων τις οποίες ζητήθηκε από τους μαθητές να παρατηρήσουν κριτικά και να αποκωδικοποιήσουν τα κωμικά τους στοιχεία,
- ❖ εργαλείο παραγωγής γραπτού και πολυτροπικού κειμένου (σκίτσου) από τους ίδιους τους μαθητές,
- ❖ γλωσσικό βοήθημα μέσω της αξιοποίησης ηλεκτρονικού λεξικού,
- ❖ πόρος για την επιλεκτική άντληση υλικού-αφόρμησης από τους μαθητές, προκειμένου να δημιουργήσουν τα δικά τους κείμενα.

Κείμενα

Ακριτά Έλενα, «[Μεθεόρτια](#)», εφ. *Τα Νέα*, 11-01-2003

Βρανάς Ρούσσο, «[Δρόμοι](#)», εφ. *Τα Νέα*, 13-03-2003

«[Διαγράφονται τα χρέη του Μεγάρου Μουσικής](#)», εφ. *Το Ποντίκι*, 13-02-2014

Διαφήμιση «[Laughing Tram Man](#)»

Γερμανός Φρέντυ, «[Σαν βγεις στον πηγαιμό για τον Δακτύλιο](#)»

Καβάφης Κ.Π., «[Ιθάκη](#)»

Λήμμα «[παρωδία](#)», *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Τριανταφυλλίδη) στην *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*

Λήμμα «[σάτιρα](#)», *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Τριανταφυλλίδη) στην *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*

«[Μικρή φιλοσοφία του γέλιου](#)»

Πετρουλάκης Ανδρέας, [[σκίτσο](#)], εφ. *Η Καθημερινή*, 15/02/2014

Σουρής Γεώργιος, «[Ο Ρωμηός](#)»

Φασουλής Σταμάτης, «[Τα εν ύπνω μη εν δήμω](#)», εφ. *Τα Νέα*, 21-01-2003

Φασουλής Σταμάτης [[Σύντομο βιογραφικό σημείωμα](#)]

Έκφραση-Έκθεση, τεύχος Α΄ Γενικού Λυκείου:

«[Το χρονογράφημα](#)» Έκφραση Έκθεση Α΄ Λυκείου.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Για την υλοποίηση της διδακτικής πρότασης οι 27 μαθητές του τμήματος εργάστηκαν σε έξι ομάδες.

1^ο ΔΙΩΡΟ [Εργαστήριο Πληροφορικής 05/05/2014]

Πριν από την έναρξη του διδακτικού δίωρου, είχα ελέγξει τη σύνδεση όλων των σταθμών του Εργαστηρίου Πληροφορικής στο διαδίκτυο και είχα αποθηκεύσει το φύλλο εργασίας κάθε ομάδας αλλά και το κοινό φύλλο στο οποίο θα εργαζόνταν τη δεύτερη διδακτική ώρα στην επιφάνεια των σταθμών στους οποίους θα δούλευαν. Είχα φωτοτυπήσει, επίσης, τα φύλλα εργασίας, προκειμένου να δώσω σε κάθε ομάδα

αυτό που αντιστοιχούσε σε αυτήν και σε έντυπη μορφή. Επιπλέον, είχα αποθηκεύσει στον προσωπικό μου φορητό υπολογιστή τα βίντεο τα οποία θα πρόβαλα στην ολομέλεια. Πρόκειται για μια τακτική που ακολουθώ πάντα. Αποφεύγω, δηλαδή, να προβάλλω βίντεο από το YouTube με σύνδεση στο διαδίκτυο, διότι κατά την προβολή εμφανίζονται συχνά στα πρώτα δευτερόλεπτα διάφορα διαφημιστικά μηνύματα που μπορεί να με εκθέσουν ως εκπαιδευτικό με το περιεχόμενό τους, το οποίο ενδέχεται να είναι ακόμα και προκλητικό.

1^η διδακτική ώρα

Οι ομάδες προσήλθαν στο Εργαστήριο Πληροφορικής και κατέλαβαν τις θέσεις τους στους σταθμούς εργασίας. Τους ζήτησα να μην τους ενεργοποιήσουν και να στρέψουν τις καρέκλες τους, ώστε να έχουν μέτωπο προς εμένα και την οθόνη προβολής, μιας και σε πρώτη φάση θα παρακολουθούσαμε ένα σύντομο βίντεο. Οι μαθητές ρώτησαν τι αφορούσε αυτό. Τους απάντησα ότι είχε σχέση με το θέμα που θα διερευνούσαμε, αλλά δεν μπορούσα να τους το αποκαλύψω, καθώς θα χρειαζόταν να το μαντέψουν οι ίδιοι. Αυτό αύξησε το ενδιαφέρον τους. «Α!, ωραία», είπαν και περίμεναν με ανυπομονησία την έναρξη της προβολής.

Τους έδειξα, λοιπόν, τη διαφήμιση [Laughing Tram Man](#). Σε αυτήν, η εταιρεία «Rituals Cosmetics», προκειμένου να προωθήσει τη νέα της συλλογή, την «Laughing Buddha Collection», κάνει ένα «κοινωνικό πείραμα». Σε σταθμό τραμ στην Ολλανδία ένας άντρας ξεκινά να γελά ανεξέλεγκτα, συμπαρασύροντας σταδιακά και τους υπόλοιπους. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν, όπως ήταν αναμενόμενο, θετικά. Ξέσπασαν και οι ίδιοι σε νευρικό γέλιο και σε λίγα δευτερόλεπτα όλοι γελούσαμε ακατάσχετα. Είχα, ωστόσο, κατά νου να μην ξεχαστώ και να διακόψω την προβολή στο 1.31', πριν δηλαδή αποκαλυφθεί το διαφημιζόμενο προϊόν.

Στη συνέχεια και βάσει του σχεδιασμού στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 13), τους ζήτησα μέσω σύντομου καταιγισμού ιδεών να δώσουν έναν τίτλο στο βίντεο. Οι μαθητές απαντούσαν αυθόρμητα: «Ο άνθρωπος που γελά», «Πώς να

περάσετε ευχάριστα σε μια στάση», «Το γέλιο είναι μεταδοτικό», «Ένα γέλιο την ημέρα τον γιατρό τον κάνει πέρα», «Γέλα κι εσύ! Μπορείς!». Στη συνέχεια, και αφού τους ενημέρωσα ότι πρόκειται για απόσπασμα, τους κάλεσα να υποθέσουν σε ποιο πλαίσιο μπορεί αυτό να εντάσσεται. Εδώ δυσκολεύτηκαν λίγο. Κατέληξαν ότι ίσως πρόκειται για τηλεοπτική φάρσα, μιας και είχαν προσέξει ότι στην αρχή του βίντεο κάποιοι είχαν τοποθετήσει κάμερες στη στάση. Ύστερα από αυτό, συνέχισα την προβολή, όπου και αποκαλύφθηκε ότι επρόκειτο για απόσπασμα διαφήμισης, και τους κάλεσα να σκεφθούν τους λόγους για τους οποίους επιλέχθηκε αυτό το «κοινωνικό πείραμα» ως μέσο προώθησης ενός προϊόντος. Οι μαθητές απάντησαν ότι μια διασκεδαστική διαφήμιση μας κάνει να προσέξουμε περισσότερο το προϊόν, πράγμα που αυξάνει τις πιθανότητες να το αγοράσουμε. Ένας μαθητής απάντησε ότι σκοπός της ήταν να προωθήσει μια στάση ζωής μέσω του μηνύματος «When you smile to the world, the world smiles back». Τον ρώτησα αν πίστευε ότι επρόκειτο για κοινωνική διαφήμιση. Μου απάντησε «Όχι, ακριβώς, αλλά ίσως!» Ένας άλλος έσπευσε να πει: «Κυρία, όχι, αφού στο τέλος προβάλλει ένα λογότυπο». Κάποιοι σκέφθηκαν τότε ότι ίσως πρόκειται για διαφήμιση φορέα ψυχοθεραπείας μέσω του γέλιου! Τους αποκάλυψα ότι επρόκειτο για διαφημιστική εκστρατεία εταιρείας καλλυντικών που προωθούσε τη συλλογή της «Laughing Buddha Collection». «Α!, καλά!», «Εξυπνο!», «Άντε να το βρεις!» ήταν οι αντιδράσεις τους.

Ύστερα από αυτό, τους ενημέρωσα για τις δραστηριότητες και τους στόχους της εργασίας που θα ακολουθούσε και τους ζήτησα να ενεργοποιήσουν τους Η/Υ και να αναζητήσουν στην επιφάνεια εργασίας το αρχείο με το φύλλο εργασίας της ομάδας τους. Παράλληλα, μοίρασα σε κάθε ομάδα το φύλλο και σε έντυπη μορφή. Τους είπα, επίσης, ότι, καθώς κατά την επόμενη φάση θα χρειαζόταν να ανταλλάξουν μεταξύ τους τα φύλλα, έπρεπε να δουλέψουν με υπευθυνότητα και να δώσουν πλήρεις και σαφείς απαντήσεις, ώστε να διευκολύνουν την εργασία των συμμαθητών τους. Επειδή, μάλιστα, οι ομάδες θα άλλαζαν θέση στη συνέχεια, ζήτησα από τον

γραμματέα κάθε ομάδας να συμπληρώνει το φύλλο εργασίας της και στην έντυπη εκδοχή του, ώστε να το έχουν μαζί τους και να το συμβουλεύονται.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της πρότασης (Μπίλλα 2014: 14-15), η Ομάδα Α (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) κλήθηκε να αποκρυπτογραφήσει τα χαρακτηριστικά του σατιρικού σκίτσου ως μέσου σχολιασμού της πολιτικοκοινωνικής πραγματικότητας. Αφού περιγράψει βάσει στοχευμένων ερωτήσεων [σκίτσο](#) του Ανδρέα Πετρούλακη δημοσιευμένο στην εφ. *Η Καθημερινή* (15/02/2014), έπρεπε να προσδιορίσει τον σκοπό του σκιτσογράφου, λαμβάνοντας υπόψη την είδηση [«Διαγράφονται τα χρέη του Μεγάλου Μουσικής»](#) που αποτέλεσε την αφορμή της του σκίτσου. Στη συνέχεια χρειαζόταν να ανιχνεύσει σε αυτό τεχνικές πρόκλησης του γέλιου, αξιοποιώντας συμπληρωματικά σχετικό υλικό.

Η Ομάδα Β (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) ανέλαβε να μελετήσει το ευθυμογράφημα της Έλενας Ακρίτα, [«Μεθεόρτια»](#), εφ. *Τα Νέα*, 11-01-2003. Κλήθηκε, αφού προσδιορίσει το θέμα του, να χαρακτηρίσει αιτιολογημένα το ύφος του κειμένου, αλλά και να αναγνωρίσει σε αυτό τεχνικές πρόκλησης του γέλιου, αξιοποιώντας σχετικό βοηθητικό υλικό. Τέλος, επιχείρησε να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά του ευθυμογραφήματος ως κειμενικού είδους.

Η Ομάδα Γ (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) μελέτησε το χρονογράφημα του Σταμάτη Φασουλή [«Τα εν ύπνω μη εν δήμω»](#), εφ. *Τα Νέα* (21-01-2003). Ανέλαβε να προσδιορίσει το θέμα και την ταυτότητα του δημιουργού του κειμένου και των αποδεκτών του και να αναγνωρίσει σε αυτό τεχνικές πρόκλησης του γέλιου, αξιοποιώντας σχετικό βοηθητικό υλικό. Στη συνέχεια, μελέτησε χαρακτηριστικά του κειμενικού αυτού είδους και κλήθηκε να τα αναγνωρίσει στο κείμενο.

Η Ομάδα Δ (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) μελέτησε το σατιρικό ποίημα του Γεωργίου Σουρή [«Ο Ρωμηός»](#). Αφού προσδιόρισε το θέμα του ποιήματος και τα χαρακτηριστικά που ο ποιητής αποδίδει στον εθνικό αυτόν τύπο, κλήθηκε να διερευνήσει την αντιστοιχία τους ή μη με στοιχεία του Νεοέλληνα. Επιπλέον,

μελέτησε τρόπους πρόκλησης του γέλιου, προκειμένου να επισημάνει αυτές που αξιοποιήθηκαν στο ποίημα.

Η Ομάδα Ε (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) μελέτησε την παρωδία της καβαφικής «Ιθάκης» «[Σαν βγεις στον πηγαιμό για τον Δακτύλιο](#)» του Φρέντυ Γερμανού. Σύμφωνα με τις οδηγίες στο φύλλο εργασίας, έπρεπε να προσδιορίσει το θέμα του και το πρότυπό του, να αναγνωρίσει τα στοιχεία που άντλησε από αυτό ο δημιουργός του, να διερευνήσει την ιστορικότητα των αποδεκτών των δύο κειμένων, να επισημάνει στοιχεία που το εντάσσουν στο κειμενικό είδος της παρωδίας και να ανιχνεύσει σε αυτό τεχνικές πρόκλησης του γέλιου.

Η Ομάδα ΣΤ (βλ. [1^ο Φύλλο Εργασίας](#)) μελέτησε κείμενο του Ρούσσου Βρανά στη στήλη «[Δρόμοι](#)» της εφ. *Τα Νέα*, 13-03-2003. Κλήθηκε να προσδιορίσει το θέμα του, τα στοιχεία που το εντάσσουν στο κειμενικό είδος της σάτιρας, την ιστορικότητα του δημιουργού, του κειμένου και των αναγνωστών του, αλλά και τεχνικές πρόκλησης του γέλιου.

Ο χρόνος που είχαν οι μαθητές στη διάθεσή τους έως το τέλος της διδακτικής ώρας ήταν 25' περίπου. Τους ζήτησα να εργαστούν συντονισμένα και να χωριστούν σε υποομάδες για τη γρηγορότερη ολοκλήρωση της εργασίας. Βρισκόμαστε, πλέον, ήδη στο τέλος της χρονιάς. Στο τμήμα αυτό είχα εφαρμόσει άλλα τέσσερα σενάρια, οπότε υπήρχε μια εξοικείωση με αυτόν τον τρόπο δουλειάς. Από την πλευρά μου, πήγαινα σε όποια ομάδα με καλούσε κυρίως για τεχνικά ζητήματα. Για παράδειγμα σε έναν υπολογιστή δεν άνοιγε ο υπερδεσμός με το υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου. Μετέφερα το αρχείο με φορητή συσκευή αποθήκευσης από τον δικό μου υπολογιστή. Για την ολοκλήρωση των εργασιών αξιοποιήσαμε και το διάλειμμα. Για τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας των ομάδων, βλ. στα «Τεκμήρια» τον φάκελο για το Φύλλο Εργασίας 1.

2^η διδακτική ώρα

Μόλις ολοκληρώθηκε η εργασία, ζήτησα από τις ομάδες να μετακινηθούν στον χώρο,

προκειμένου να μελετήσουν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι άλλες ομάδες. Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό (Μπίλλα 2014: 16), η Ομάδα Α που μελέτησε σατιρικό σκίτσο μετακινήθηκε στη θέση της Ομάδας Στ, για να μελετήσει τα συμπεράσματά της για το κειμενικό είδος της σάτιρας και αντίστροφα. Η Ομάδα Β παραχώρησε το υλικό της για το ευθυμογράφημα στην Ομάδα Δ, για να μελετήσει τα συμπεράσματα αυτής για το σατιρικό ποίημα και αντίστροφα. Ομοίως η Ομάδα Γ μελέτησε το υλικό για την παρωδία που κατέγραψε η Ομάδα Ε, η οποία με τη σειρά της γνώρισε τα χαρακτηριστικά του χρονογραφήματος μέσω της εργασίας της Ομάδας Γ.

Με βάση τις οδηγίες στο [Φύλλο Εργασίας 2](#), κάθε ομάδα έπρεπε να συγκρίνει τα στοιχεία που είχε καταγράψει με αυτά της ομάδας με την οποία αντάλλαξε υλικό, προκειμένου να επισημάνει ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των κειμενικών ειδών που υπηρετούν τη σάτιρα της κοινωνικής πραγματικότητας σε επίπεδο θέματος, στοχοθεσίας, τεχνικών πρόκλησης του γέλιου, αλλά και ταυτοτήτων των δημιουργών και των αποδεκτών τους. Αφού ολοκλήρωσαν την εργασία τους σε 20' αντί των 15' που είχε οριστεί ως διαθέσιμος χρόνος, κοινοποίησαν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια (βλ. στα «Τεκμήρια» τον φάκελο για το 2^ο Φύλλο Εργασίας).

Στη φάση αυτή, δεν προλάβουμε να δούμε την αλληγορία του Μπέρτολτ Μπρεχτ «[Αν οι καρχαρίες ήταν άνθρωποι](#)», όπως προβλεπόταν από τη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 16), παρότι παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

2^ο ΔΙΩΡΟ [Εργαστήριο Πληροφορικής 12/05/2014]

Κατά το δεύτερο διδακτικό δίωρο και σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό (Μπίλλα 2014: 16-17), οι μαθητές κλήθηκαν να αξιοποιήσουν δημιουργικά τις γνώσεις που απέκτησαν κατά την προηγούμενη φάση. Τους ζήτησα, λοιπόν, να ανοίξουν από την επιφάνεια εργασίας το [3^ο Φύλλο Εργασίας](#). Σύμφωνα με αυτό, έπρεπε, αφού αποδελτίωναν μια είδηση από τον ημερήσιο τύπο, να την σχολιάσουν με σατιρικό ύφος, επιλέγοντας το κειμενικό είδος στο οποίο θα εργάζονταν (σατιρικό σκίτσο,

ευθυμογράφημα, σατιρικό ποίημα, σάτιρα, ψηφιακή αφήγηση, διαφήμιση, παρωδία ή χρονογράφημα). Τους επισήμανα ότι μπορούσαν να επιλέξουν τον τρόπο και το μέσο εργασίας τους. Η δραστηριότητα αυτή τους άρεσε, γιατί είχαν τη δυνατότητα να αυτοσχεδιάσουν και να εκφραστούν με τον τρόπο που οι ίδιοι ήθελαν. Επέλεξαν να εργαστούν όλοι κατά ομάδες.

Η παρουσίαση των εργασιών έγινε τη δεύτερη ώρα. Η πρώτη ομάδα, αξιοποίησε την είδηση ότι τα καταστήματα θα ήταν ανοιχτά την Κυριακή 13 Απριλίου 2014, (<http://www.ertopen.com/news/item/16749-pote-doyleia-thn-kyriakh-kaneis-sta-magazia-thn-kyriakh-13-aprilh>). Εργάστηκε πάνω στην 1^η ανακοίνωση του «Συντονιστικού Δράσης ενάντια στην κατάργηση της κυριακάτικης αργίας και τα “απελευθερωμένα” ωράρια» και ετοίμασε μια σάτιρα με τη μορφή αφίσας και με τον τίτλο «ΝΑΙ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ», όπου ο όρος «εργατικές» δεν είχε τη σημασία μιας κατοχυρωμένης αργίας για τους εργαζόμενους αλλά αυτήν της κατάργησής της, αφού η Κυριακή θα ήταν ημέρα εργασίας (βλ στα «Τεκμήρια» την εργασία 1 από τον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας).

Η δεύτερη ομάδα επέλεξε το ίδιο θέμα, τη λειτουργία των καταστημάτων την Κυριακή 13/05/2014, αξιοποιώντας τη 2^η ανακοίνωση του «Συντονιστικού Δράσης» με πηγή το <https://athens.indymedia.org/post/1521948/>. Επιχείρησε να γράψει ευθυμογράφημα χειρόγραφο και έδωσε τον ίδιο τίτλο με αυτόν της πρώτης ομάδας. Όπως φαίνεται, αξιοποίησαν και στο στάδιο αυτό τη διομαδική συνεργασία! Έβαλαν ημερομηνία «13 Απρίλη 2014», γιατί, όπως είπαν, θα το έδιναν για δημοσίευση την επόμενη ημέρα! Στα «Τεκμήρια» είναι η εργασία 2 από τον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας. Έγραψα το κείμενο στον κειμενογράφο, διότι η εικόνα του γραπτού ήταν πολύ κακή και το παραθέτω και σκαναρισμένο στο ίδιο αρχείο.

Η τρίτη ομάδα σατίρισε μέσω ενός σύντομου άρθρου με τίτλο «Η τράπεζα του... Einstein» τις προαγωγικές εξετάσεις στο Λύκειο και την τράπεζα θεμάτων με βάση ειδησεογραφικό άρθρο που είχε δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα *Το Βήμα* στις 06/05/2014 (<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=593051>). Πρόκειται

για την Εργασία 3 που παρατίθεται στον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας, βλ. «Τεκμήρια».

Η τέταρτη ομάδα σατίρισε το άρθρο «Και στην κορφή αφίσα» του Πάσχου Μανδραβέλη που είχε δημοσιευθεί την ίδια ημέρα στην *Καθημερινή* (<http://www.kathimerini.gr/766715/article/epikairothta/politikh/kai-sthn-korfh-afisa>), δημιουργώντας το δικό της σκίτσο με ψηφιακά μέσα (βλ στα «Τεκμήρια» την εργασία 4 από τον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας).

Η Πέμπτη ομάδα σατίρισε άρθρο που είχε δημοσιευτεί στις 11/05/2014 στην *Καθημερινή* (<http://www.kathimerini.gr/766660/article/politismos/moysikh/nikhtria-ston-teliko-ths-eurovision-h-aystria>) με τίτλο «Νικήτρια στον τελικό της Eurovision η Αυστρία» και ετοίμασε χειρόγραφα ένα σατιρικό σκίτσο με το σχόλιο «ΕΔΩ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΥ...ΣΙ ΧΤΕΝΙΖΕΤΑΙ», επισημαίνοντάς μου ότι η σάτιρα χρησιμοποιεί συχνά προκλητικό ύφος, πράγμα με το οποίο δεν είχα παρά να συμφωνήσω. Οι υπόλοιπες ομάδες βρήκαν το λογοπαίγνιο ευρηματικό κι επιδοκίμασαν την επιλογή (βλ στα «Τεκμήρια» την εργασία 5 από τον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας).

Η έκτη ομάδα αξιοποίησε την είδηση της συμμετοχής του κόμματος της «ΕΛΙΑΣ» στις Ευρωεκλογές και το δίλημμα που έθεσε στους ψηφοφόρους ο αρχηγός της (<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=594612>) και ετοίμασε ένα σατιρικό σκίτσο αξιοποιώντας ψηφιακά μέσα (βλ στα «Τεκμήρια» την εργασία 6 από τον φάκελο του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας).

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά του σατιρικού σκίτσου ως μέσου σχολιασμού της πολιτικής και εν γένει της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Σκίτσο του Ανδρέα Πετρουλάκη, δημοσιευμένο στην εφ. *Η Καθημερινή* (15/02/2014), δημοσιογραφικό άρθρο δημοσιευμένο στην εφ. *Το Ποντίκι* (13-02-2014), το οποίο αναφέρεται στο γεγονός που αποτέλεσε την αφετηρία έμπνευσης του σκίτσου, καθώς και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από μαθητική ερευνητική εργασία.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Να περιγράψετε το [σκίτσο](#) του Ανδρέα Πετρουλάκη, εστιάζοντας:
 - α. στα πρόσωπα και τα αντικείμενα
 - β. στη δράση των προσώπων
 - γ. στον τρόπο αναπαράστασης των προσώπων και των πραγμάτων (ρεαλιστική ή υπερβολική)
 - δ. στα λεκτικά στοιχεία

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

.....

.....

.....

.....

.....

2. Αφού μελετήσετε την είδηση [«Διαγράφονται τα χρέη του Μεγάλου Μουσικής»](#) που αποτέλεσε την αφορμή του σκίτσου να προσδιορίσετε τον σκοπό του σκίτσογράφου.

.....

.....

.....

3. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά του ευθυμογραφήματος ως μέσου σχολιασμού της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Ευθυμογράφημα της Έλενας Ακρίτα, «[Μεθεόρτια](#)», δημοσιευμένο στην εφ. *Τα Νέα*, 11-01-2003, καθώς και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από μαθητική ερευνητική εργασία.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Μελετήστε το ευθυμογράφημα της Έλενας Ακρίτα, «[Μεθεόρτια](#)», εφ. *Τα Νέα*, 11-01-2003.

α. Ποιο είναι το θέμα του;

.....
.....

β. Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του κειμένου;

.....

γ. Ποια στοιχεία επιβεβαιώνουν τον χαρακτηρισμό που δώσατε;

.....

.....

2. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

.....

3. Το κείμενο αποτελεί ευθυμογράφημα. Ποια χαρακτηριστικά θα αποδίδετε στο κειμενικό αυτό είδος;

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά του χρονογραφήματος ως μέσου σχολιασμού της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Χρονογράφημα του Σταμάτη Φασουλή, δημοσιευμένο στην εφ. *Τα Νέα* (21-01-2003), κείμενο για το χρονογράφημα από το βιβλίο «Έκφραση Έκθεση» Α΄ Λυκείου, το οποίο φιλοξενείται στα σώματα κειμένων της *Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα*, σύντομο βιογραφικό σημείωμα του χρονογράφου, καθώς και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από μαθητική ερευνητική εργασία.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Μελετήστε το χρονογράφημα του Σταμάτη Φασουλή «[Τα εν ύπνω μη εν δήμω](#)», εφ. *Τα Νέα* (21-01-2003).

α. Ποιο είναι το θέμα του;

.....
.....

β. Ποια είναι η ταυτότητα του δημιουργού και ποια των αποδεκτών του; Για τον δημιουργό, δείτε ενδεικτικά σύντομο [βιογραφικό σημείωμα](#).

.....

.....

.....

.....

2. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

3. Το κείμενο αποτελεί χρονογράφημα. Αφού μελετήστε τα χαρακτηριστικά του είδους, ακολουθώντας τον υπερδεσμό «[Το χρονογράφημα](#)», να σημειώσετε ποια από αυτά αναγνωρίζετε στο κείμενο του Σ. Φασουλή.

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά του σατιρικού ποιήματος ως μέσου σχολιασμού ανθρώπινων τύπων, αλλά και της πολιτικής και εν γένει της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Σατιρικό ποίημα του Γεωργίου Σουρή και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από ερευνητική εργασία μαθητών.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Μελετήστε το σατιρικό ποίημα «Ο Ρωμηός» του Γεωργίου Σουρή.

α. Ποιο είναι το θέμα του;

.....
.....

β. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στον εθνικό αυτό χαρακτήρα;

.....
.....
.....

.....

.....

γ. Θα αναγνωρίζατε κάποια από αυτά στον σύγχρονο Έλληνα;

.....

.....

.....

2. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά της παρωδίας ως μέσου σχολιασμού της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Έμμετρο κείμενο του Φρέντυ Γερμανού, το ποίημα που αποτέλεσε το πρότυπό του, λεξικογραφικό λήμμα για την παρωδία, καθώς και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από μαθητική ερευνητική εργασία.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Μελετήστε το κείμενο «[Σαν βγεις στον πηγαιμό για τον Δακτύλιο](#)» του Φρέντυ Γερμανού. Ποιο είναι το θέμα του;

.....
.....

2. Αναζητήστε στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* που φιλοξενείται στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό της «παρωδίας». Ποια στοιχεία υποδεικνύουν ότι το κείμενο αποτελεί παρωδία; Ποιο ποίημα παρωδεί;

.....

.....

.....

.....

3. Μελετήστε το [ποίημα](#) που παρωδεί ο Φ. Γερμανός. Ποια στοιχεία αξιοποιεί από αυτό;

.....

.....

.....

.....

4. Ποιες παρατηρήσεις θα κάνατε σχετικά με την ιστορικότητα των αποδεκτών των δύο κειμένων;

.....

.....

.....

.....

5. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να αποκωδικοποιήσετε τα χαρακτηριστικά της σάτιρας ως μέσου σχολιασμού της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Κείμενο του Ρούσσου Βρανά, δημοσιευμένο στην εφημερίδα *Τα Νέα* (13-03-2003), λεξικογραφικό λήμμα για τη σάτιρα, καθώς και βοηθητικό υλικό για τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου από μαθητική ερευνητική εργασία.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή ή χειριστών Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη-γραμματέα του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 30΄

1. Μελετήστε το κείμενο του Ρούσσου Βρανά «[Δρόμοι](#)», εφ. *Τα Νέα*, 13-03-2003 Α. Ποιο είναι το θέμα του;

.....
.....

2. Αναζητήστε στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής που φιλοξενείται στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό της «σάτιρας». Ποια στοιχεία υποδεικνύουν ότι το κείμενο αποτελεί σάτιρα;

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

.....

.....

.....

3. Ποιες παρατηρήσεις θα κάνατε σχετικά με την ιστορικότητα του κειμένου, του δημιουργού και των αναγνωστών του;

.....

.....

.....

4. Ακολουθήστε τον [υπερδεσμό](#) και μελετήστε τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου στην οικεία ενότητα. Ποιες από αυτές αναγνωρίζετε στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να συγκρίνετε τα αποτελέσματα της εργασίας σας με αυτά μιας άλλης ομάδας, προκειμένου να επισημάνετε κοινούς τόπους και διαφορές μεταξύ κειμενικών ειδών που υπηρετούν τη σάτιρα της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διαθέσιμοι πόροι:

Για την Ομάδα Α, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας ΣΤ.

Για την Ομάδα Β, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας Δ.

Για την Ομάδα Γ, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας Ε.

Για την Ομάδα Δ, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας Β.

Για την Ομάδα Ε, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας Γ.

Για την Ομάδα ΣΤ, το συμπληρωμένο Φύλλο Εργασίας της Ομάδας Α.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους χειριστή Η/Υ, συντονιστή, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας, διαμεσολαβητή (για επίλυση αποριών από τον εκπαιδευτικό), εκπροσώπου (για την παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια).

Χρόνος εργασίας: 15΄

Μελετήσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα κείμενο που ανήκει στο κειμενικό είδος του/της Η ομάδα με την οποία ανταλλάξατε υλικό προσέγγισε το κειμενικό είδος

του/της.....

Ποιες παρατηρήσεις θα κάνετε μετά από συγκριτική εξέταση των συμπερασμάτων στα οποία οδηγηθήκατε (μπορείτε να λάβετε υπόψη σας το θέμα, τον στόχο, τα χαρακτηριστικά των κειμενικών ειδών και τις τεχνικές πρόκλησης του γέλιου που χρησιμοποιούν, καθώς και τις ταυτότητες των δημιουργών και των αποδεκτών τους).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι να σχολιάσετε με σατιρικό ύφος μια είδηση της επικαιρότητας.

Διαθέσιμοι πόροι: Ηλεκτρονικές εφημερίδες της επιλογής σας

Τρόπος εργασίας: Μπορείτε να εργαστείτε ομαδικά (στο σύνολο των μελών κάθε ομάδας), σε υποομάδες ή ατομικά.

Χρόνος εργασίας: Η διάρκεια μιας διδακτικής ώρας

- Πλοηγηθείτε στις ηλεκτρονικές σελίδες ημερήσιων εφημερίδων. Ενδεικτικά μπορείτε να ανατρέξετε σε πολιτικές – οικονομικές εφημερίδες, όπως [Το Βήμα](#), [Τα Νέα](#), [Η Καθημερινή](#), αλλά και σε αθλητικές εφημερίδες της επιλογής σας.
- Επιλέξτε μια είδηση που σας κινεί το ενδιαφέρον, προκειμένου να την σχολιάσετε με σατιρικό ύφος
- Συζητήστε το κειμενικό είδος στο οποίο θα θέλατε να εργαστείτε (σατιρικό σκίτσο, ευθυμογράφημα, σατιρικό ποίημα, σάτιρα, παρωδία, διαφήμιση, ψηφιακή αφήγηση ή χρονογράφημα). Μπορείτε να συνθέσετε την εργασία σας ηλεκτρονικά ή χειρόγραφα (π.χ. στην περίπτωση σχεδιασμού ενός σατιρικού σκίτσου)
- Η παρουσίαση των εργασιών θα γίνει την επόμενη διδακτική ώρα και θα αξιολογηθούν ως προς την αποτελεσματικότητα των τεχνικών που επιλέξατε.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Όπως σημειώνεται στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2014: 33), «ο εκπαιδευτικός μπορεί να εμπλουτίσει το υλικό στο οποίο θα εργαστεί κάθε ομάδα, ώστε να εξαγάγει συμπεράσματα από ευρύτερο κειμενικό δείγμα. Ενδεικτικά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν το ευθυμογράφημα της Έλενας Ακρίτα «[Έτσι – γιουβέτσι](#)», εφ. *Τα Νέα* (15-02-2003), η παρωδία του Κ. Βάρναλη «[Η προσευχή του ταπεινού](#)», το [σατιρικό σκίτσο](#) του Κ. Κουφογιώργου, εφ. *Enet.gr Ελευθεροτυπία* (2/12/2013), η [Διαφήμιση φέτας στο εξωτερικό](#), το χρονογράφημα του Σ. Φασουλή «[Άλλα ήθη, άλλα έθιμα](#)», εφ. *Τα Νέα* (28-01-2003). Θα μπορούσε, επίσης, να αξιοποιηθεί σατιρικά διηγήματα, λογοπαίγνια, ανέκδοτα, εικαστικά λογοπαίγνια, αποσπάσματα κωμικών τηλεοπτικών σειρών κλπ. Οι μαθητές μπορούν, επίσης, να αναζητήσουν διαφημίσεις που αξιοποιούν τεχνικές πρόκλησης του γέλιου ως μέσο πειθούς και να τις παρουσιάσουν σε επόμενο διδακτικό δίωρο, αξιοποιώντας λογισμικό παρουσίασης. Το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί και με παρακολούθηση κωμικής κινηματογραφικής ταινίας, ελληνικής ή ξένης, όπως το «Δείπνο ηλιθίων» του Francis Weber, με άξονα διερεύνησης τον προσδιορισμό των τρόπων πρόκλησης του γέλιου».

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά τη εφαρμογή του σεναρίου δεν προέκυψαν αξιοσημείωτα προβλήματα. Όπως συμβαίνει συχνά, ωστόσο, ο χρόνος που οι μαθητές χρειάζονται για την εργασία τους είναι περισσότερος από τον προβλεπόμενο. Η καθυστέρηση στο άνοιγμα αρχείων, η αλληλεπίδραση μεταξύ τους ειδικά αν εμπεριέχει διαφωνίες οδηγούν σε καθυστερήσεις. Έτσι δεν προλάβαμε κατά το πρώτο δίωρο να παρακολουθήσουμε και να σχολιάσουμε την αλληγορία του Μπρεχτ «[Αν οι καρχαρίες ήταν άνθρωποι](#)». Σε γενικές γραμμές μπορώ να πω ότι οι στόχοι της διδακτικής πρότασης επετεύχθησαν. Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με διαφορετικά κειμενικά είδη που υπηρετούν τη σάτιρα, γνώρισαν τεχνικές πρόκλησης του γέλιου, γέλασαν οι ίδιοι,

συνεργάστηκαν αρμονικά και χρησιμοποίησαν ποικίλα μέσα πρακτικής γραμματισμού. Εμβάθυνση στο θέμα θα απαιτούσε σαφώς περισσότερες ώρες, οι οποίες, ωστόσο, δεν είναι εύκολο να διατεθούν λόγω πίεσης της ύλης ειδικά τώρα με την «Τράπεζα Θεμάτων».

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καλδή, Σ. 2010. Στρατηγική ομαδοκεντρικής διδασκαλίας: Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά. [στο:] Μ. Ζουμπουλάκη (επιμέλεια) *Επιστημονικά Ανάλεκτα: επετειακός τόμος για τα 20 χρόνια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, σ. 69-84.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [05-03-2014]
- Μπίλλα, Π. 2014. *Το κωμικό και το γέλιο*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Παυλίδου, Μ. 2013. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Μια προσέγγιση με άξονα τον γραμματισμό και τον σχολικό λόγο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.